

Miquel Bassols Publica 'Autoritat i autoritarisme. Una lectura des de la psicoanàlisi' (Publicacions Universitat de València)

“Com deia Pla, l'esperit dels catalans és hamletia”

AUTORITAT · “Quan un estat perd la seva autoritat en una part del territori i utilitza la força de la llei és quan comença l'autoritarisme” **POLÍTICA** · “És el moment de fer aparèixer la singularitat de cada subjecte en la seva responsabilitat política”

Mireia Rourera
BARCELONA

Miquel Bassols parla, en el seu darrer llibre, d'autoritat i autoritarisme, un tema molt actual avui a casa nostra. “El punt de partida és distingir poder i autoritat, que molt sovint confonem”, assenyala. I diu que, seguint la idea de l'experiència psicoanalítica que va desenvolupar Jaques Lacan, gairebé es pot dir al revés: com més s'utilitza el poder de la llei i de la força, menys autoritat hi ha. “I aquí sí que podem dir que hi ha una crisi d'autoritat quan la força de la llei es converteix en un recurs constant”, manté.

Quan l'Estat dona l'autoritat al Tribunal Suprem, per exemple?

Sí, perquè el Tribunal Suprem no és autoritat, sinó llei. Alexandre Kojève deia que la llei, segons com es fa servir, és el cadàver de l'autoritat.

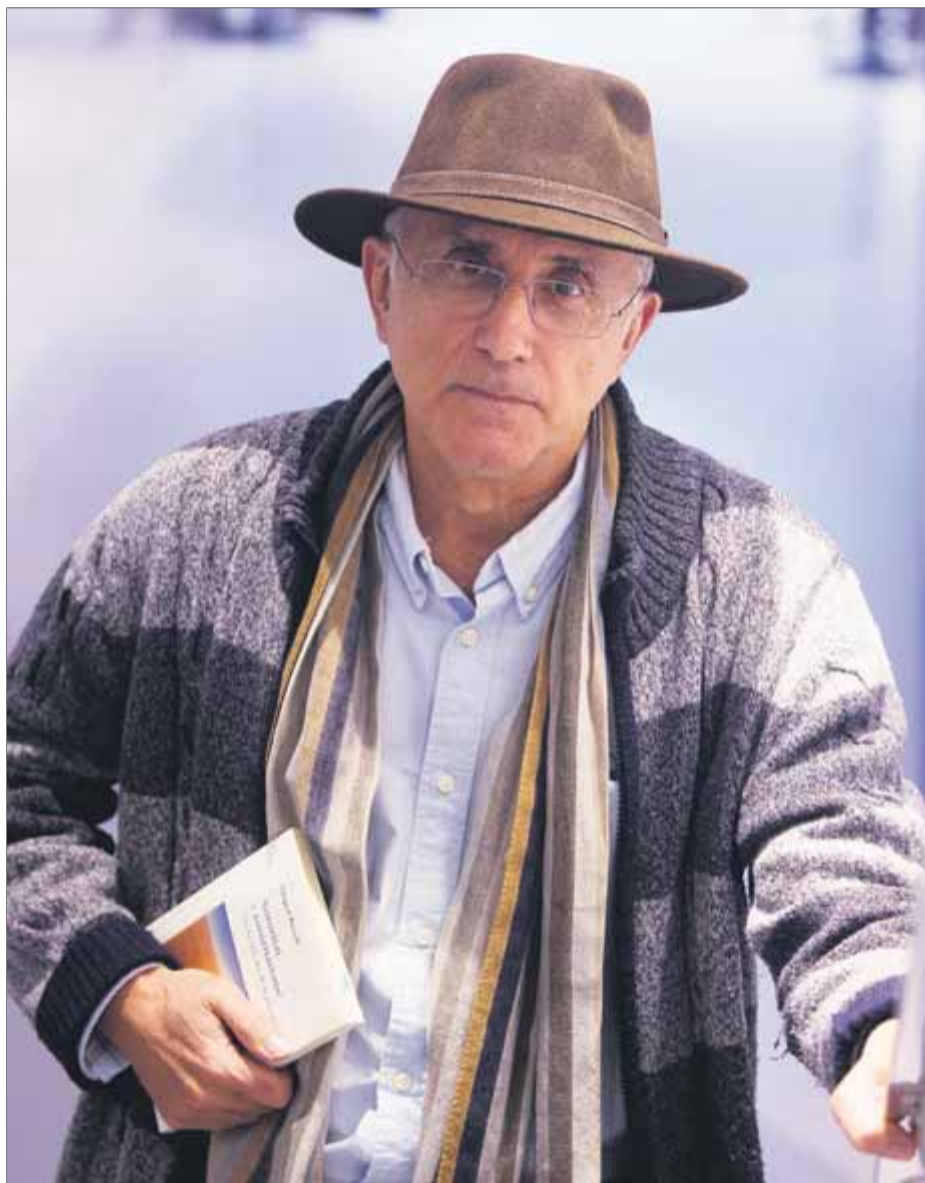
Un exemple seria el que està passat aquí els darrers anys.

El recurs constant a la llei jurídica no fa més que demostrar la manca i la crisi d'una autoritat que no pot reconèixer el subjecte polític que està en joc. Resoldre una crisi política amb la força de la llei el que fa és desautoritzar cada vegada més cada una de les parts i no permetre que cadascuna s'autoritzi en la seva posició de subjecte. Perquè la llei per si mateixa no és res. Fins i tot la llei més fonamental necessita sempre de la seva interpretació.

Aleshores, podem dir que l'Estat espanyol no té autoritat a Catalunya i que és autoritari?

Quan un estat perd la seva autoritat en una part del territori i utilitza la força de la llei és quan comença l'autoritarisme, sí. Quan, a més, no hi pot haver una part ponderada en els reconeixements de les autoritats, el que ve és l'ús arbitrari de la força de la llei i de la força física.

Aquesta falta d'autoritat afavo-

Miquel Bassols a l'escala de la llibreria Ona de Barcelona ■ ORIOL DURAN

reix el creixement d'opcions i líders autoritaris?

Quan cau l'autoritat, quan no hi ha reconeixement de l'autoritat en la conversa, perquè no hi ha autoritat que no es pugui fundar en una conversa continuada, aleshores és el camp abonat per a l'aparició dels autoritarismes. Això ho hem vist en molts moments de la història, i ara, malgrat les diferències amb altres èpoques, estem en un camp propici per a l'aparició del que podria ser una *autoritat absoluta* que, d'altra banda, molta gent pot esperar com una solució. Quan hi ha una falta d'autorització en l'acte polític poden aparèixer figures de líders que

no fan una política en el sentit aristotèlic de la paraula, de considerar el subjecte com un ésser parlant, responsable dels seus actes, sinó que fan un ús del poder que es desresponsabilitza del seu acte i alhora també en desresponsabilitza el ciutadà. Hem de reivindicar la responsabilitat política, que no és només dels polítics, sinó també de cada ciutadà.

Estem en un atzucac.

Polític, econòmic i social, i la pandèmia ens ho ha fet veure més. La crisi també ha posat en relleu que ara és el moment de fer aparèixer la singularitat de cada subjecte en la responsabili-

tat del seu acte polític.

Responsabilitat individual?

Kavafis no va parlar només d'una Ítaca. Al final del seu poema, parla de la pluralitat de les Ítaques, cadascuna singular, per a cada subjecte. O ens prenem seriosament que la política és un per un i que la lògica dels tots no funciona i porta a les pitjors pràctiques, o sempre ens trobarem amb el mateix atzucac: prometre grans tasques universals impossibles de complir i que només alimenten posicions autoritàries que es funden, precisament, en discursos universals. Una de les coses que ha posat sobre la taula el con-

EL QUE NO ES VEU

Miquel Bassols és psicoanalista i membre de l'Associació Mundial de Psicoanàlisi, que va presidir del 2014 al 2018. És autor de molts llibres al voltant d'aquesta disciplina, que “no és només una pràctica terapèutica reduïda a la privacitat de la consulta del psicoanalista; és també i sobretot una posició ètica davant allò que ja Sigmund Freud va dir que era ‘el malestar de la civilització’ i que Lacan va traduir en l'exigència, adreçada en primer lloc al psicoanalista, d'estar a l'altura de la subjectivitat de l'època”. En aquest llibre, investiga sobre l'autoritat i l'autoritarisme, un tema clau avui.

Al final del seu poema, Kavafis parla de la pluralitat de les Ítaques, cadascuna singular

flicte de Catalunya amb l'Estat espanyol, el símptoma Catalunya, és que ha fet palès, d'una banda, la impossibilitat de resoldre l'autoritat política amb un recurs a la norma jurídica, però també ha plantejat la importància de l'acte polític com alguna cosa que posa en joc la responsabilitat de cada subjecte d'una manera radical i que no es pot resoldre amb discursos de promeses.

Josep Pla va parlar de “l'estat d'esperit dels catalans” i els va definir com a hamletians.

Jaques Lacan deia que Hamlet és la tragèdia del subjecte modern contemporani, el subjecte que, en nom d'un paradís promès, s'inhibeix en el seu acte, es queda inhibit davant la responsabilitat que ha d'assumir. I això és cert: veient una mica la història de Catalunya, hi ha una cosa que es repeteix d'aquests actes diguem-ne *fallits* en termes psicoanalítics, que diuen una altra cosa de la que el subjecte suposava que anava a dir.

Ser o no ser.

Aquest ser o no ser sempre espera un reconeixement de l'altre. I, efectivament, crec que el subjecte català, si és que es pot dir així, espera molt el reconeixement de l'altre, espera que l'autoritzi... per moltes raons històriques. Això ha portat a moments de crisi i a moments de desfeta que indiquen, com també deia Pla, que a Catalunya hi ha una fam d'autoritat, un esperar Godot... i que els catalans tenen un esperit hamletia. Em sembla molt actual. ■